

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Благодійний фонд сприяння розвитку освіти імені Бориса Грінченка

**РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ
В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції

13 грудня 2012 року

м. Київ

<i>Матвієнко О.В.</i> Сучасні проблеми педагогічної освіти	105
<i>Варіна Г.Б.</i> Емпіричні принципи дослідження компонентів професійної стійкості майбутнього практичного психолога	113
<i>Герлянд Т.М.</i> Використання інноваційних технологій у загальноосвітній підготовці учнів професійно-технічних навчальних закладів України	123
<i>Гуцало Е.У., Муха Я.О.</i> Особливості соціального виховання студентства	129
<i>Джевага Г.В.</i> Активізація творчості учнів у процесі виконання лабораторних робіт	135
<i>Кахіані Ю.В.</i> Проблема професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів у вищих навчальних закладах	141
<i>Качар'ян В.С.</i> Психологічні чинники ефективності навчання старших дошкільників іноземної мови	147
<i>Максименко В.П.</i> Шляхи забезпечення повноцінної навчально-пізнавальної діяльності учня	154
<i>Мелашенко О.М.</i> Проблема технократизму у вищій технічній школі і розвиток особистості студента	161
<i>Процька С.М.</i> Практичні аспекти професійного розвитку студентів філологічних спеціальностей	165
<i>Терентьева Н.О.</i> Розвиток особистості в умовах університетської освіти	170
<i>Чеснокова Л.Г.</i> Умови, механізми та реалізація профільного навчання старшокласників у Російській Федерації	175
<i>Шевченко С.П.</i> Формування особистості студента вищого навчального закладу	180

РОЗДІЛ III. ДЕТЕРМІНАНТИ СТАНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ . . . . .

<i>Петухова Л.Е., Воропай Н.А.</i> Особливості трансформації педагогічної системи підготовки вчителів початкових класів в Україні у ХХ ст.	184
<i>Побірченко Н.А.</i> Проблема самовизначення особистості юнацького віку в трансформаційному суспільстві	192
<i>Ромм Т.А.</i> Социальное воспитание — концепт педагогической науки в изменяющемся обществе	196
<i>Савчин М.В.</i> Проблеми духовного розвитку і саморозвитку особистості в сучасних умовах загальноцивілізаційних трансформацій	203

<i>Сергеенкова О.П.</i> Професійна майстерність вчителя як чинник формування особистості в умовах освітнього простору	212
<i>Сисоєва С.О.</i> Суспільство й особистість: гармонізація розвитку	216
<i>Каткова Т.А.</i> Діагностика стресостійкості старшокласників у період професійного самовизначення	226
<i>Косенкова І.А.</i> Особистість майбутнього фахівця дошкільної освіти в сучасних умовах: формування комунікативної компетентності	233
<i>Овсянкіна Л.А.</i> Мораль як детермінанта становлення сучасної особистості	241
<i>Паламарчук Л.Б.</i> Соціокультурні знання у розвитку особистості	246
<i>Песоцька О.П., Гаміна Т.С.</i> Готовність до інноваційної діяльності як інтегрована якість соціального працівника	255
<i>Работа Т.О.</i> Вплив психотравмуючих переживань на емоційний стан підлітків	264
<i>Савенко О.А.</i> Аспекти дослідження рефлексії	270
<i>Сергієнко А.В.</i> Особливості підготовки сучасного музичного працівника в період суспільних трансформацій	278
<i>Сітцева М.В.</i> Мультиплікація як детермінанта розвитку особистості дитини в умовах сучасного медіа-простору	283
<i>Сорокін І.І.</i> Профілактична робота з підлітками групи ризику в умовах суспільних трансформацій	287
<i>Фалько Н.М.</i> Теоретико-методологічні детермінанти організації освітнього простору особистості	292
<i>Чернева І.В., Скрипка К.О.</i> Психологічний зміст та характеристика стратегій допомоги особистості у стресових ситуаціях	301
<i>Шелякова І.О.</i> Категорія «свобода» як складник деонтологічного потенціалу особистості	307
<i>Шишарина Н.В.</i> Роль інновацій в вихованні як ресурса успішної соціалізації личности	312

РОЗДІЛ IV. СУЧАСНІ ПАРАДИГМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ . . . . .

<i>Алеко О.А.</i> Первинний соціальний досвід дітей дошкільного віку та його компоненти	319
<i>Говар А.О.</i> Особливості психокорекції тривожності старших підлітків	324
<i>Заболоцька С.І.</i> Особливості діяльності педагога-вихователя щодо розвитку моральних форм поведінки у дошкільників	330

Сергієнко А.В.

викладач естрадного вокалу кафедри співів та диригування
Інституту культури Луганського національного
університету імені Тараса Шевченка,
здобувач кафедри управління навчальним закладом
Міжрегіональної академії управління персоналом

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО МУЗИЧНОГО ПРАЦІВНИКА В ПЕРІОД СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

У статті розглянуто актуальні питання підготовки сучасного музичного працівника в період суспільних трансформацій, виявлена необхідність формування музично-естетичної культури особи як основної складової комплексної підготовки майбутнього фахівця. Визначений зміст і види культурологічних інтеграційних знань сучасного музичного працівника.

Ключові слова: суспільні трансформації, освіта, культура, цінності, музично-естетична культура, інтегративні знання.

Однією з найважливіших ознак загальноцивілізаційного розвитку на початку ХХІ ст. стало розгортання процесу суспільних трансформацій та проникнення глобальних явищ у всі сфери життя суспільства. За таких умов сучасна освіта стає базисним соціальним інститутом, що визначає рівень правового, економічного, соціального та культурного прогресу суспільства.

Зауважимо, що ефективність трансформаційних процесів в Україні зумовлена передусім культурно-історичним, соціальним та демографічним розвитком, що визначає сутність формування громадянського суспільства, визначальними факторами якого є ціннісно-культурні домінанти. Все активніше у сформованій на сьогодні соціокультурній ситуації в Україні актуалізуються загальнолюдські моральні цінності: совість, добро, справедливість, достоїнство, милосердя та ін. У зв'язку з цим сучасна освітня ситуація характеризується спрямованістю на розробку гуманістичних основ навчання, розвиток взаємодії між учасниками освітнього процесу, становлення внутрішнього світу людини, формування його культури. Освітня установа як інституціональна форма організації системи освіти зберігає цю сутнісну характеристику, а головним напрямком побудови й розвитку будь-якої освітньої установи визнається створення умов для культурного розвитку особистості, створення особливого простору, збагаченого культурою.

За таких умов становлення майбутнього музичного працівника як соціально активної особистості з високим інтелектуальним, моральним,

естетичним і творчим потенціалом, здатної до інтеграції в культуру, стало нагальною потребою вищої освіти в Україні ХХІ ст.

Зауважимо, що проблеми професійної підготовки студентів, розвиток їхньої суб'єктності, творчості, самореалізації, підвищення ефективності освітнього потенціалу викликають дедалі більший інтерес учених і педагогів-практиків. В останні роки з'явилися дисертації, присвячені вирішенню означених вище проблем (О. Альохін, О. Баян, Н. Ветлугіна, Т. Комарова, М. Ларіна, Б. Ліхачов, В. Махаров, С. Мельничук, А. Петелін, Н. Плєскачєва, С. Салов, О. Хворостов, В. Шацька, Т. Шпікалова та ін.).

Традиції та інновації вищої освіти, зокрема культурно-мистецької, є об'єктом наукових досліджень вітчизняних науковців (В. Андрущенко, Ю. Богуцький, М. Згуровський, В. Кремень, В. Шейко та ін.). Разом з тим незаперечно цінність у процесі формування майбутнього музичного працівника становлять філософські дослідження процесу естетизації (С. Безклубенко, О. Колесникова, Н. Маньковська, О. Наконечна, Л. Столович), структури естетичної свідомості (Н. Гітун, Т. Домбровська, Л. Левчук, В. Лисенкова, В. Лозовий, А. Радугін), музично-естетичного виховання з позиції музичного сприйняття (В. Белобородова, О. Готсдінер, Є. Назайкінський, О. Костюк, О. Ростовський, О. Рудницька), формування ціннісних орієнтацій особистості (О. Гданська, В. Дряпіка, І. Дубровіна, Р. Пасічняк, О. Рудницька), творчої самореалізації у мистецькій діяльності (І. Волощук, В. Петрущин, Р. Ткач, О. Хруш).

Проте змістовні аспекти, які висвітлювали б проблеми підготовки майбутніх музичних працівників, відсутні, що й зумовило актуальність нашого дослідження.

Безумовно, однією з найважливіших функцій системи вищої освіти є її культурно-освітня спрямованість. Освіта завжди була особливою цінністю всіх часів і народів, і, як справедливо зауважує Є. Белозерцев, вона «є гармонія факторів (історико-соціокультурних, економічних, демографічних, екологічних, етнопсихологічних, медичних), відображених в ідеології, змісті й технології виховання й навчання» [1, 22]. Основні зусилля педагогічного колективу ВНЗ повинні бути спрямовані не тільки на пошук ефективних заходів виховного впливу на особистість майбутнього фахівця, але й на формування у нього установки на самовиховання, саморозвиток, на створення умов, які допомагають студентові бути активним суб'єктом не тільки навчальної, але й виховної діяльності, поза якою немислиме успішне формування усвідомленої життєвої позиції, готовності до успішної професійної діяльності.

Визнаючи формування культури людини однією з найважливіших задач сучасної освіти, зауважимо, що ідеї гуманістичної концепції освіти значною мірою актуалізували саме естетичну складову процесу навчання у ВНЗ. У цьому процесі, на нашу думку, важлива роль повинна приділятися саме

формуванню музично-естетичної культури майбутнього фахівця, пов'язаної зі здатністю суб'єкта до естетичного освоєння життєвого світу, його відтворення в образно-символічному ключі при опорі на ресурси творчої уяви.

Музично-естетичну культуру майбутнього музичного працівника цілком правомірно розглядати як інтегративну якість, що репрезентує цілісність особистості й в остаточному підсумку її спрямованість до духовного саморозвитку. Основна інтегративна властивість музично-естетичної культури полягає в її здатності цілеспрямовано змінювати особистість студента, що відбувається в результаті засвоєння ним нових знань, умінь і навичок в процесі власної навчальної і позанавчальної діяльності.

Відповідно до сучасних вимог щодо рівня підготовки фахівця ми визначили зміст та види культурологічних інтегративних знань, які відповідають цілям і завданням формування музично-естетичної культури майбутнього музичного працівника. В основі їх організації лежить принцип системності й пов'язаний з ним принцип інтеграції, що дає змогу відобразити сутнісну сторону культури — її цілісність.

Принцип системності характеризується тим, що система культурологічних інтегративних знань має певний склад, структуру, яка відображає взаємозв'язок елементів, і функції (роль і значення кожного елемента в загальній системі).

Принцип інтеграції виявляється у взаємозв'язку змісту навчального матеріалу, включення в його структуру методів інших дисциплін (або наук) і виходом за межі музичного мистецтва в інші галузі художньої творчості тощо [2, 53].

Система культурологічних інтегративних знань складається з таких елементів:

— загальні знання про музику, що являють собою синтез взаємозалежних музично-образних уявлень та історико-теоретичних понять, які розкривають закономірності еволюції музичного мистецтва в конкретних соціальних та історичних умовах;

— музично-теоретичні знання, що розкривають інтонаційні, жанрові, стильові властивості музичного мистецтва й сприяють осмисленню характерних рис музики різних епох, стильових напрямків, індивідуальної творчості композиторів, традицій і новаторства в музичному мистецтві;

— загальнохудожні знання як основа аналізу музичного мистецтва в контексті художньої культури, що виявляють її цілісність і розкривають загальні закономірності художнього мислення в різні історичні періоди;

— загальнонаукові знання як основа формування у студентів єдиної наукової картини світу й цілісного світогляду, які поглиблюють наукові уявлення про функціонування музичної культури й розкривають сутність загального зв'язку явищ через взаємозв'язок досліджуваної дисципліни з різними галузями наукового знання;

— методичні знання, що дозволяють здійснювати «переклад» одержуваних студентами знань у русло їхнього практичного застосування, у процесі чого здобувається досвід художньо-творчої діяльності;

— індивідуально значимі знання, отримані в процесі «спілкування» з музичним доробком у поєднанні з відповідними інтересами, прагненнями і духовно-моральними установками особистості студента, що забезпечують його взаємодію, діалог з культурою.

Всі елементи системи культурологічних інтегративних знань взаємозалежні, але водночас утворюють певну ієрархію — усвідомлення вироблення одних знань від інших, базової ролі одних для інших. Виходить, що спеціальні (первинні, конкретні) знання інтегруються в більш узагальнені, а останні, у свою чергу, виступають умовою правильної орієнтації в осмисленні й розумінні конкретних знань, необхідних для професійного становлення.

Культурологічні інтегративні знання в контексті формування музично-естетичної культури майбутніх музичних працівників стають основою уявлень про музично-естетичну культуру як частину загальної культури людства; формування у студентів досвіду взаємодії (діалогу) з культурою, у процесі якої відбувається індивідуально-особистісна актуалізація закладених у ній змістів, тобто «культурна ідентифікація»; самостійної творчої діяльності студентів, зумовленої сприйняттям, аналізом, дослідженням як музичних, так і інших художніх явищ (здобутків) [3, 129].

Вважасмо за потрібне визначити такі види культурологічних інтегративних знань:

— ключові поняття, терміни, визначення, які є основою для розуміння музичних здобутків або музично-історичних явищ;

— факти музично-історичної й художньої дійсності, що є первинним, базовим матеріалом, необхідним для цілісного осмислення музично-історичного процесу;

— основні загальнонаукові поняття, категорії, які синтезують понятійний апарат різних мистецтв і сприяють формуванню навичок аналізу музичних здобутків у контексті культури;

— закони, теорії, що виявляють взаємозв'язки між музикою й навколишнім світом і необхідні для обґрунтування процесів, які відбуваються в музичному мистецтві.

Тобто система культурологічних інтегративних знань відображає взаємини між музичним мистецтвом і культурою в цілому; між музикою як специфічним видом художньої діяльності й іншими видами мистецтв; між музичною культурою й життям людського суспільства (повсякденним побутом, суспільним і духовним життям); між музикою й культурою особистості студента.

Саме такі знання допомагають створити основу для адекватного розуміння основних універсалій музично-естетичної культури й особливостей

її функціонування в контексті загальної підготовки сучасних музичних працівників до професійної діяльності.

Отже, підготовка музичних працівників передбачає розвиток сучасного світогляду, що спирається на духовне збагачення, вироблення новітніх ціннісних установок й основ естетичного світосприймання, узагальнення поглядів і уявлень про світ, що постійно змінюється під впливом глобалізаційних і трансформаційних процесів, зміну музичних пріоритетів, збереження кращих зразків світового музичного мистецтва. Сформовані погляди, ідеали й переконання, що відповідають сучасним реаліям, визначають здатність особистості до музично-естетичної творчості та успішної самореалізації як у професійній, так і у будь-якій іншій сфері суспільної діяльності.

ДЖЕРЕЛА

1. Белозерцев Е.П. Образование: Историко-культурный феномен : курс лекций / Е.П. Белозерцев. — СПб. : Изд-во Р. Асланова «Юридический центр-пресс», 2004. — 588 с.
2. Олексюк О.М. Музична педагогіка : [навч. посіб. для студ. ВНЗ культури і мистецтв] / О.М. Олексюк. — К. : КНУКіМ, 2006. — 187 с.
3. Шейко В.М. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець XIX — початок XXI ст.) : моногр. : в 2 т. / В.М. Шейко. — Х. : Основа, 2001. — Т. 2. — 400 с.
4. Черкасов В.Ф. Развитие музыкально-педагогической освіти в Украине (друга половина XX — початок XXI століття) : автореф. дис. ... доктора. пед. наук : 13.00.01 / В.Ф. Черкасов. — К., 2009. — 36 с.
5. Скубашевська О. Необхідність і реалії інноваційного розвитку освіти / О. Скубашевська // Вища освіта України. — 2007. — № 3. — С. 30—37.

В статье рассмотрены актуальные вопросы подготовки современного музыкального работника в период общественных трансформаций. Выявлена необходимость формирования музыкально-эстетической культуры личности как основной составляющей комплексной подготовки будущего специалиста. Определены содержание и виды культурологических интегративных знаний современного музыкального работника.

Ключевые слова: общественные трансформации, образование, культура, ценности, музыкально-эстетическая культура, интегративные знания.

The article considers about topical issues of modern music in stage of social transformations. It is identified the necessity of forming of musically-aesthetic culture of personality as the main component of the integrated future specialist's training. It is determined the content and types of musical worker's modern culturological integrative knowledge.

Key words: social transformations, education, culture, values, musical-aesthetic culture, integrative knowledge.

УДК 791.43.05

Сітцева М.В.,

аспірантка кафедри психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

МУЛЬТИПЛІКАЦІЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО МЕДІА-ПРОСТОРУ

У статті розкривається сутність мультиплікації як засобу розвитку особистості маленького глядача в умовах динамічного розвитку сучасного медіа-простору. Окреслюються потенційні можливості застосування мультиплікаційного мистецтва у розвитку та вихованні дитини.

Ключові слова: мультиплікація, мультфільм, анімація, мультиплікаційний образ, казка, моральність.

Постановка проблеми. В умовах переходу до інформаційного суспільства осмислення проблеми всебічного розвитку особистості набуває нової якості. У фокусі особливої уваги сьогодні — питання розвитку підростаючого покоління в умовах інформаційного простору.

Той інформаційний простір, який оточує сучасного споживача масового інформаційного продукту, прийнято визначати поняттям «медіа». Фактично медіа — це новаційний спосіб освоєння людиною оточуючого світу. Одним із видів медіа-продукції є кіно, зокрема мультиплікація як вид кіномистецтва, призначений переважно для наймолодшої глядацької аудиторії.

За порівняно небагато років свого існування мистецтво мультиплікації встигло увібрати в себе безліч сюжетів, запозичених зі світового фольклору, творів класики, книг дитячих письменників. І пізнавальна, і етично-естетична сила такої малої форми, як мультфільм надзвичайно велика. Засобами цього виду мистецтва ми можемо говорити з дітьми про навчання і працю, про мужність і героїзм, про дружбу і прихильність, про чесність і легковажність, про зло егоїстичної байдужості і радість почуття співпереживання.

Роль мультиплікації у становленні підростаючої особистості значна. На наш погляд, за розвивальними та виховними можливостями цей вид кіномистецтва може бути порівняний із казкою. Цей факт вимагає більш ретельного аналізу того мультиплікаційного медіа, яке споживають сьогодні маленькі глядачі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній психолого-педагогічній літературі широко описано сутність медіа, окреслено специфічні особливості та характеристики даного поняття. Зокрема, О.В. Федоров всебічно

Наукове видання

РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ
В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції

13 грудня 2012 року
м. Київ

За зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори.

Верстка підготовлена до друку в НМЦ видавничої діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НМЦ видавничої діяльності,
директор видавництва *М.М. Прядко*

Головний редактор *Т.В. Карбовнича*
Редактори *Н.І. Гетьман, Л.В. Потравка*
Дизайнер *Т.В. Нестерова*,
Технічний редактор *Т.М. Піхота*
Верстальник *В.І. Скрябіна*

Поліграфічна група: *А.А. Богадельна, Д.Я. Ярошенко,*
О.М. Дзень, Г.О. Бочарник, В.В. Василенко